

De taal is nu begrijpelijk
en dat is wel heel mooi,
de 'Belehrung' volgt in 'rap',
en verder geen geklooi,
zo wordt het lekker duidelijk
en ook nog wel heel leuk.
We snappen het allemaal
en liggen in een deuk.

Helder taalgebruik

'Het is commercieel effectief om transparant te zijn'

Steeds meer notarissen krijgen het verzoek om begrijpelijker te schrijven. Maar is zo'n akte in 'gewone mensentaal' wel waterdicht? Notariaat Magazine ging te rade bij twee notarissen, een taaladviseur en een deurwaarder.

TEKST Peter Louwerse | BEELD Roel Ottow

Kan de notaris akten in begrijpelijk Nederlands opmaken, zodat ook gewone mensen snappen wat er staat? Of komt hij dan in de knel met de wet? 'Dat kan uitstekend', meent Wessel Visser. Hij is directeur van Bureau Taal, een bedrijf dat zakelijke dienstverleners helpt om eenvoudiger en dus duidelijker te schrijven. De kern van zijn boodschap is: als je iets goed begrijpt, kun je het ook goed uitleggen. Dat is ook de hoofdlijn van het boekje *De taal van Mr. Jip van Harten en dr. Janneke Bavelinck*, waarvan Visser medeauteur is.

VERTROUWEN

Bureau Taal werkt graag voor juristen. 'Taal is hun belangrijkste instrument', weet Visser. 'De regels die juristen gebruiken, lijken veel op de regels die wij hanteren bij het opstellen

van een tekst. Wij kijken altijd naar het doel van een tekst. Juristen doen dat ook: bij hen gaat het om het rechtsgevolg. Wij gebruiken altijd hetzelfde woord voor hetzelfde begrip, net als juristen.'

Als Bureau Taal een juridische tekst onder handen neemt, gaat dat altijd in samenwerking met een jurist. 'Als ik in mijn eentje naar zo'n tekst kijk, snap ik niet wat er staat. De jurist kan ons bij uitstek uitleggen wat de essentie is.' Het betekenisverschil tussen 'eigendom' en 'bezit', begrippen die voor een leek misschien inwisselbaar zijn, blijft zo ook in de publieksvriendelijke tekst overeind. Zakelijke dienstverleners winnen vertrouwen als ze toegankelijk schrijven. Vooral de financiële sector heeft daaraan na de bankencrisis behoefte, merkt Visser in zijn taaladviespraktijk. 'Het is dus commercieel effectief om transparant te zijn', meent hij. 'Ook notarissen kunnen daarbij garen spinnen.'

HELDER TAALGEBRUIK

Daar is notaris Caroline de Maat uit Bergen op Zoom het mee eens. 'Duidelijk communiceren is een middel om je te onderscheiden in de markt', vindt De Maat, die verbonden is aan Fikkers notarissen. 'Gelukkig zien steeds meer notarissen dat in.'

De Bergse notaris vindt het leuk om met taal bezig te zijn en is niet dol op plechtige formuleringen. Toen vorig jaar het taleninstituut EBC een prijsvraag uitschreef ter bevordering van helder taalgebruik, werkte ze een traditioneel verwoord testament om tot een akte in 'gewone mensentaal'. Ze schreef het op 'zoals gewone mensen het aan elkaar zouden vertellen' en won de prijs. De Maat zou het toejuichen als meer notarissen die stap zouden zetten. 'Het ligt op de weg van de individuele notaris om daartoe over te gaan', meent ze. 'Maar ik ben bang dat dit niet gaat gebeuren. Een hoop

'Je krijg er extra klanten door'

notarissen zijn niet zo gecharmeerd van toegankelijk taalgebruik. Ze vinden die traditionele taal wel best.'

DUIDELIJKHEID

De Utrechtse notaris Nick van Buitenen (Van Grafhorst Notarissen) constateert dat het Nederlandse notariaat leesbaarder is gaan schrijven. Tien jaar geleden was het Utrechtse kantoor nog een pionier met toegankelijke akten en een informele sfeer waar je en jij wordt gezegd. 'Nu zijn we geen uitzondering meer', oordeelt Van Buitenen. Het zou volgens hem zomaar kunnen dat de helft van de notarissen inmiddels begint met 'Vandaag is het 12 juli 2011...' in plaats van 'Heden, de 12e juli 2011 verschenen voor mij...'

'Aan de ene kant wel jammer, want we wijken minder af', vindt hij. 'Aan de andere kant hoeft ik me minder voor mijn collega's te schamen.' Helder schrijven is dan ook geen speerpunt meer waarin Van Grafhorst Notarissen onderscheidend wil zijn. Het kantoor profileert zich nu met duidelijkheid: duidelijke prijzen, niet breedspakig doen, een rechtstreekse benadering van de klant. 'Zo ben ik opgevoed door mijn leermeester Van Grafhorst', licht Van Buitenen toe. 'Hij vond: de klant moet begrijpen waar hij zijn handtekening onder zet. En dat ben ik helemaal met hem eens.' Geïnspireerd door wetgeving, jurisprudentie en nieuwe inzichten schaaft Van Buitenen doorlopend aan het modellenbestand. Hij prijst zich gelukkig met die akten in begrijpelijk Nederlands, want het is een hels karwei om alle akten in één keer helemaal te populariseren. 'Dan kun je je kantoor wel twee jaar dichtgooien', meent hij. 'Vanuit economisch oogpunt is het dus een moeilijk verhaal, al krijg je er wel extra klanten door.'

WATERDICHT

Dat vele werk weerhoudt notaris De Maat ervan haar 'Jip-en-Janneketestament' te gebruiken. 'Het is een rechtsgeldige akte die ik zou kunnen passeren', vertelt ze. 'Maar ik doe dat niet omdat het hertalen van een testament enorm veel werk is, en dus duurder voor de klant.'

Je moet alle juridische vaktermen omzetten. Als ik nu schrijf dat plaatsvervulling van toepassing is, weet iedere notaris wat ik bedoel. Je maakt het juridisch waterdicht. Als je alles in normaal Nederlands zou opstellen, zou je meer klanten trekken als je het voor dezelfde prijs kon doen. Helaas is dat niet zo.' Door de tekst mondeling toe te lichten, zorgt de notaris dat de cliënt de soms complexe teksten toch begrijpt. Wessel Visser vindt het jammer dat de Bergse notaris het hertaalde testament niet gebruikt. 'De notaris legt tijdens de *Belehrung* al uit wat er in de akte staat', meent hij. 'Als je complexe dingen mondeling goed kunt uitleggen, kun je dat schriftelijk toch ook?'

CONCRETER

Veel professionals schrijven op C1-niveau: abstract, veel vaktermen en ingewikkelde zinnen. Bureau Taal leert ze op taalniveau B1 schrijven, ook wel 'eenvoudig Nederlands' genoemd. Dit houdt in: concreet, helder en eenduidig taalgebruik. Het voordeel is niet alleen dat de cliënt je begrijpt, ook juridisch sta je sterker, betoogt Visser. Volgens Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek moeten bedingen begrijpelijk en duidelijk zijn. Zo niet, dan kunnen ze worden uitgelegd in het nadeel van de opsteller. Visser: 'Advocaten realiseren zich dat. Ze schrijven dingen zo op dat ze er geen gedonder mee krijgen. Het is een vergissing om te denken dat je je zelf kunt indekken door abstracte taal te gebruiken. Het tegendeel is waar. B1 is concreter. Daardoor heb je minder kans op misverstand en is het rechtsgevolg duidelijker. Dat laatste is precies wat juristen willen.'

Eerder deden de gerechtsdeurwaarders al een handreiking naar het publiek. Sinds 20 oktober krijgt de debiteur van de deurwaarder naast het exploit ook een bijsluiting in 'gewone mensentaal'. 'Daarin leggen wij uit wat de stand van zaken is, wat de rechter heeft bevolen en welke mogelijkheden de schuldenaar nog heeft', verklaart directeur Karen Weisfelt van de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders.

Notaris Caroline de Maat hertaalde een traditioneel testament in begrijpelijke taal. Een passage uit de moderne versie:

ERFGENAMEN

Omdat mijn man en ik gaan scheiden, wil ik niet dat hij nog iets uit mijn erfenis krijgt. Ik weet dat de wet aan een echtgenoot soms bepaalde rechten geeft, maar ik doe een beroep op mijn man daar geen gebruik van te maken, zodat alles naar onze twee kinderen gaat. Mijn beide zonen krijgen ieder de helft van alles wat ik heb.

Het lijkt mij verschrikkelijk als één van mijn zonen vóór mij zou overlijden, maar als dat zou gebeuren en die overleden zoon had zelf alweer kinderen, dán krijgen die (klein)kinderen het deel uit mijn erfenis dat normaal gezien hun vader (mijn zoon) zou hebben gekregen. Als die zoon zelf geen kinderen had, gaat mijn hele erfenis naar zijn broer.

En een uit de originele tekst:

ONTERVING/ERFSTELLING

- 1. Ik sluit mijn huidige echtgenoot wie ik uit de echt ga scheiden, uit van erfopvolging. Deze uitsluiting laat eventuele andere wettelijke rechten van afdeling 2 titel 3 van Boek 4 van het Burgerlijk Wetboek onverlet.*
- 2. Ik benoem mijn kinderen tot mijn enige erfgenamen.*
- 3. Op deze benoeming sub 2. verklaar ik de wettelijke regels omtrent plaatsvervulling van overeenkomstige toepassing. Indien geen plaatsvervulling aan de orde is, vindt er aanwas plaats.*

Het is nooit de bedoeling geweest de exploten zélf in Jip-en-Janneketaal te schrijven. 'Nee, het taalgebruik van de exploten is een gevolg van wetgeving', verklaart Weisfelt. 'Het moet de juridische toets kunnen doorstaan.' Is zo'n bijsluiting ook een idee voor het notariaat? 'Het zou kunnen', meent Caroline de Maat, 'maar dan wel beknopt. Als het te uitgebreid is, lezen mensen het sowieso niet.' ■